

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1186 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bexzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliyev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlarini	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otabek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчехра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Intellectual mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalarini investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatixon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'gli	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sish indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomiddin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
"Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)"	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarining o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan "foyda" solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Raxmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
Sanoat korxonalari jozibadorligini oshirishda marketing strategiyasini amalga oshirish xususiyatlari	424
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Turizm sohasida investitsion faoliyat: nazariy asoslar va amaliy yo'nalishlar.....	428
Ergashev Durdonaxon Aziz qizi	
Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmning rivojlanish tendensiyalari va mavjud muammolar tahlili.....	432
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar.....	436
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Xususiyy banklar faoliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning moliya bozoriga ta'siri	441
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Mehnat resurslari tushunchasi, tarkibi va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	447
Kobilova Zebo Bobokulovna	
Xorijiy davlatlar tajribasida moliyaviy siyosatning makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli.....	453
Jabborova Dilafruz	
The impact of exchange rate policy on the financial-monetary system and economic growth.....	459
Raxmanova Laylo Baxodirovna	
Современные вызовы и модельные подходы к обеспечению конкурентоспособности банковской системы Узбекистана.....	464
Юлдашева С.Ш.	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda soliq mexanizmidan samarali foydalanish yo'llari	470
Ishimova Mohinur Absalomovna	
Innovative pathways for advancing sustainable tourism in Uzbekistan.....	477
Feruz Karimov	

Tijorat banklarida biznes subyektlari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari.....	482
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
O'zbekistonda sanoat zonalarining rivojlanish bosqichlari va huquqiy-me'yoriy asoslari	488
Vafoyev Akmal Ikromovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishda Germaniya tajribasi	493
Pardayeva Maftuna Ulug'bek qizi	
Korxonalar moliyaviy faoliyati bo'yicha auditorlik risklarini xalqaro standartlar asosida baholash	497
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Abduxalil-zoda Ra'no Muzaffar qizi	
Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	501
Sodiqov Mirahror Abbos o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda mahalliy budjetlarning ahamiyati.....	509
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
The role of small business enterprises in enhancing the well-being of the population in Uzbekistan	513
Djalilova Shaxlo Ismoiljon kizi	
O'zbekistonda IPOlarni tashkil etish jarayonlari tahlili	518
Alikulov Azamat Tuygunovich	
Kichik sanoat zonalarini faoliyatining iqtisodiy-statistik tahlili (Surxondaryo viloyati misolida).....	522
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Hududlarning innovatsion turistik salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	528
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
Integrating circular economy principles in marketing and operations of grape export companies for green transition.....	534
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
Foreign experiences of improving the quality of services in the field of tourism.....	541
Raxmonov Siyovush Turob ugli	
Z avlodining iste'dodli vakillari uchun raqobat: davlat boshqaruvi sektorining maqsadga yo'naltirilgan raqamli avlodni jalb etish strategiyalari.....	546
Nosirova Shaxzoda Bohodir qizi	
O'zbekiston Respublikasida uglerod solig'ini joriy etish orqali soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish imkoniyatlari: ekologik, iqtisodiy va institutsional yondashuv	560
Jo'rayev Ahmad Saitnazar o'g'li	
Tijorat banklari reytingiga ta'sir qiluvchi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili.....	566
Karabayev Nodir Abduhamidovich	
Budjet tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlarning ahamiyati.....	578
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	582
Хусейнов Рахим Али оглы	
Zamonaviy HR texnologiyalarining korxonalar samaradorligiga ta'siri: "O'zbekiston temir yo'llari" AJ tajribasi.....	589
Xursanova Gulshan Ravshan qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari	593
Pulatova Dildora Abdushukurovna	
Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning bugungi kunda o'rni va ahamiyati.....	600
Xolmirzayeva Gulruxsor Maxammetovna	
Интеграция информационно-коммуникационных технологий в зеленую экономику: цифровые технологии для устойчивого развития.....	604
Бозорова Ирина Жуманазаровна	

Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahalliyashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	608
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Цифровизация зеленой экономики: синергия технологий для устойчивого будущего	616
Мухамадиева Кибриё Баходировна, Умарова Надира Рахмановна, Шарипова Зулфия Шокиржоновна, Эшпулатова Хусния Мирғолиб кизи	
O'zbekistonda to'qimachilik mahsulotlari bozori va rivojlanishi	621
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna	
Samarqand viloyatida tikuv-to'qimachilik sanoatining rivojlanish holati va ishlab chiqarish hajmining prognozi.....	629
Ikramova Taxmina Latifovna	
Повышение эффективности управления рисками в проектах государственно-частного партнерства в сфере услуг	639
Айтбаева Гульзада Куанышбаевна	
Surxondaryo viloyati iqtisodiy o'sish darajalarini ekonometrik modellashtrish	645
Pardayeva Ma'rifat Muzaffarovna	
Зарубежный опыт развития экономики ресурсно-сырьевых регионов: модели диверсификации и возможности адаптации.....	654
Севара Кахрамоновна Хакбердиева	
Xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirishning ahamiyati	658
Abduvoxidova Mohinur Akmalovna	
O'zbekiston sug'urta bozorida esg va yashil moliya instrumentlaridan foydalanish holati va imkoniyatlari.....	662
Zoyirov Laziz Subxonovich	
Xorazm viloyatida transport xizmatlari ko'rsatishning amaldagi holati tahlili va uni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	668
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
Ulgurji savdo qoidalari va chakana savdodan farqli tomonlari	678
Batirova Raxima Abdujabbarovna, Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
Xalqaro integratsiya jarayonlarida raqamli iqtisodiyotning o'rni.....	684
Zaripov Xurshid Zakir o'g'li	
Mahalliy budjetlar daromadlari va xarajatlarining hozirgi holati	690
Himmatov Abdisamat Xalilovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholining moliyaviy madaniyatini rivojlantirish muammolari va istiqbollari.....	696
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	
Цели устойчивого развития и роль цифровых платформ в сфере трудовой миграции	702
Газиёва Сулхия Саидмашрафовна	
Onlayn savdo maydonchalarida mijoz sodiqligini shakllantirishda marketing strategiyalarining o'rni	706
Baxromov Xudoyor Xabibullo o'g'li	
Методологические основы оценки эффективности «зеленых» технологий в строительном секторе.....	710
Тожиева Дилфуза Бабамуратовна	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlar auditi masalalarini rivojlantirish.....	715
Mahmudov Saidjamol Kadirjanovich	
O'zbekiston Respublikasi soliq ma'murchiligini takomillashtirish jarayonlari	722
Mahmudova Sevara Rahmat qizi, Almardonov Muxammadali Ibragimovich	
Improving the efficiency of modern housing fund management system	726
D.A. Berdiyeva, Aminova Naima Umar qizi	
Kichik va o'rta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	731
Abduqahhorov Azizbek Abdullo o'g'li	

From Science to Business: How Universities Stimulate Innovation.....	735
A. Bobozhonov, A.M. Shatre, V. Kirilova Vladimirova, R.Kh. Karlibaeva	
Tashkilotlarda risklarni boshqarish strategiyalarining samaradorligini baholash: nazariy va amaliy yondashuvlar	740
Husanova Dilnura Mamrajab qizi	
Turli mulkchilik shakllaridagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining ekologik auditing nazariy jihatlarini	744
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
Sanoat korxonalarida innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirish omillari.....	749
Ne'matullayev Abdurasulxon Ximaydulla o'g'li	
Bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida innovatsion korxonalar boshqaruvi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi amal qilish xususiyatlari	755
Naimov Azamat Xikmatovich	
Mamlakatimizda chet el investitsiyasi ishtirokidagi korxonalalar faoliyatini rivojlantirish.....	758
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Shuxratov Azizbek A'zamjon o'g'li	
Qurilgan organik mevalar eksportini rivojlantirishda yashil marketing strategiyalaridan foydalanish.....	764
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari.....	769
Ernazarov Gulam Bekbayevich	
Kichik biznes subyektlarida innovatsion faoliyatni baholash va rivojlantirish mexanizmlari.....	774
Mavkulov Ravshan Nematjonovich	
Barqaror rivojlanish va korxonalarda barqarorlikni ta'minlash zaruriyati.....	780
Yakubova Dilfuza	
Yashil iqtisodiyot sharoitlarida barqaror rivojlanish, yashil texnologiyalar va ekologik menejmentning o'rni	785
Dilmurodov Abbas Anvar o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasi faoliyatini davlat tomonidan muvofiqlashtirish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish	788
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
Tijorat banklarida chakana bank xizmatlarini rivojlantirish.....	795
Axmedov G'ofurjon G'ulomjonovich	
Turizm sohasini ekonometrik modellashda qo'llaniladigan ekonometrik usullar va amaliy imkoniyatlar	801
Shukurov Ikrom Abdurashitovich	
Sanoat tarmoqlarida investitsiyalar strukturasining iqtisodiy samaradorligi va innovatsiyalarni rag'batlantirish.....	807
Xikmatillayeva Dildora Shavkat qizi	
Mintaqa ziyorat turizmi samaradorligini oshirishda ekonometrik modellardan foydalanish.....	812
O'rinova Durdona Botir qizi	
Kichik biznes rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni pest (siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy-demografik, texnologik omillar) tahlili.....	816
Israilov Rustam Ibragimovich	
Qazib olish sanoati korxonalarini moliyaviy sog'lomlashtirishda muammolar va salbiy omillar: tahlil va zamonaviy yondashuvlar	825
Abduraxmanov Davron Burxanjonovich	
O'zbekistonning milliy merosi boyliklaridan turizmga foydalanish yo'llari	830
Samarov Xonqul Qahhorovich	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar	835
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Iqtisodiyotning ekologik transformatsiyasi sharoitida ijtimoiy o'sishni indikativ baholash metodologiyasi.....	841
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li	

Bojxona xizmati fiskal faoliyatini takomillashtirish istiqbollari.....	847
Pardayev To'liqin Nasirovich, Farxodov Farrux Furqatovich, Nomozov Abduvoxid bdurazzoq o'g'li	
Механизмы устойчивого управления малым и средним бизнесом в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта.....	852
Зокирова Фарангиз Тулкиновна	
Yashil bank xizmatlari va uni joriy etish bilan bog'liq muammolar.....	862
Makhmudova Mukhlisa Kodirjon kizi	
Barqaror qishloq xo'jaligi ta'minot zanjirlarida transport tizimlarini optimallashtirish	867
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Moliyaviy rejalashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni	874
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Mintaqa sanoatida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va infratuzilmasini tashkil etish	881
Salayev Jasurbek Komilovich	
Surxondaryo viloyatida 2010–2024-yillardagi yalpi hududiy mahsulotining iqtisodiy statistik tahlili.....	888
Ismoilov Davronbek Ilxomjon o'g'li	
Yashil obligatsiyalar va barqaror moliyalashtirishning davlat qarzi siyosatiga ta'siri.....	893
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Модели Альтмана и Таффлера как инструмент диагностики финансовой устойчивости предприятий.....	897
Утемуратова Бибихон Даниловна	
Individual tadbirkorlik va mustaqil bandlik asosida olinadigan daromadlarni soliqqa tortishning fundamental asoslari	903
Yakubov San'abek Ravshanbekovich	
China's trade relations with Central Asia: an empirical analysis based on the trade gravity model.....	912
Ye Maoqing	
O'zbekistonda turizm sohasida smart texnologiyalar joriy etishning holati va yo'nalishlari.....	920
Qutbiddinov Shamsiddin Kamoliddin o'g'li	
Application of modern information systems in the assessment of the technical condition of the equipment of electrical energy networks.....	924
Sobirov Muzaffar Azatovich	
Стратегическое управление экономическим потенциалом Узбекистана.....	932
Садуллаева Муслимахон Саидамировна	
Auditda raqamli texnologiyalarni qo'llash tarixi va istiqbollari	936
Muydinov Erkin Djамaldinovich	
Bank majburiyatlari va aktivlarining vaqtinchalik nomutanosibliklari riskini kamaytirish.....	940
Ibrohimov D.M.	
Priority directions and legal bases of improving of the tax system of the Republic of Uzbekistan	945
Sadikov Iskandar Gayratovich	
Kambag'allikni qisqartirishda tadbirkorlik va bandlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash.....	950
Karshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish uchun ijtimoiy himoya va mehnat bozoriga kirishni kuchaytirish	954
Mamashokirova Iroda Samar qizi	
Soliq ma'murchiligi va raqobat muhitining o'zaro bog'liqligini nazariy asoslari.....	958
Donaboyev Jahongir Husan o'g'li	
Региональный туристский кластер – как инструмент повышения эффективности экономики региона.....	965
Юсупова Нигина Тажиевна	
Bank tizimida esg omillarining samaradorligini oshirishda marketing tadqiqotlaridan foydalanishning nazariy va uslubiy asoslari.....	971
Xoliyov Murod Qahramon o'g'li	

Теоретические взгляды на цифровую экономику, цифровую трансформацию	977
Шарипова Шахло Истамовна	
Qoraqalpog'iston Respublikasining raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlari va strategik yo'nalishlari	982
Tleubergenov Raxat Shahibaevich	
Mintaqalar transport tizimini kompleks rivojlantirish istiqbollarini tadqiq etishning ilmiy-uslubiy asoslari	986
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
Loyiha boshqaruvida amaliy misollar orqali jinoyat holatlarini tahlili	994
To'yqulov Abbosjon Ali o'g'li	
Advancing tourist safety management in Uzbekistan's growing tourism industry: a systems theory approach	999
Laylo Primova	
Qoraqalpog'iston Respublikasida maishiy xizmatlar sifatini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishdagi muammolar	1006
Yerejepova Bibisara Abibullayevna	
Основные проблемы и вызовы в создании умных городов	1010
Хакбердиева Нозима Кахрамоновна	
Qurilish obyekti smeta narxlarini aniqlashdagi muammolar va ularning oqibatlarini	1015
Asadova Maftuna Sa'dullaevna	
Mintaqani barqaror rivojlantirishda paxta-to'qimachilik klasterlari salohiyatini oshirish	1020
Ismailov Temur Pulatovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari samaradorligi: statistik ko'rsatkichlar va ekonometrik modellarning tahlili	1024
Sharipov R.S.	
Sanoat infratuzilmasining tarkibiy tuzilishi va tartibga solish mexanizmlari	1030
Rasulov Jamshid Karimovich	
To'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv jarayonlarini o'ziga hos xususiyatlari	1036
Salimjonova Zilolaxon Salimjon qizi	
Budjetdan tashqari pensiya jamg'armasi tomonidan so'ngi yillarda amalga oshirilgan ishlar moliyaviy tahlili	1040
Sherjonov Sherjon Alijan o'g'li	
Qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlash korxonalarining rivojlanishni boshqarish tizimini takomillashtirish	1045
Smetov Murat Inyatovich	
Sanoat investitsion salohiyatini amalga oshirish mexanizmining mahalliy va xorijiy tajribalarini qiyosiy tahlili	1050
Bayniyazova Malika Polatovna	
Korxonalarda raqamli marketing strategiyalarining shakllanishi va ularning bozor raqobatbardoshligiga ta'siri	1056
Mamadjanova Tuyg'unoy Aхмаджановна	
Руководство страховыми операциями: стратегический подход	1062
Тулаев Дилшод Юсуфович	
Sanoatni rivojlantirishda innovatsion boshqarishni takomillashtirish strategiyasi	1068
Qalmuratov Baxtiyar Seytmuratovich	
Tijorat banklari faoliyatida raqamli chakana xizmatlarni takomillashtirish yo'llari	1073
Axmedov G'ofurjon Gulomjonovich	
Maktab o'quv dasturlariga turizm va mehmondo'stlik tarmog'ini integratsiyalashning soha rivojidadagi ahamiyati	1078
Nilufar Raxmonova Yorqinovna	
Namangan viloyatidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari salohiyati	1083
Abdusattorov Sodiqjon Hakimjon o'g'li	

Инновационные подходы к обеспечению экологической и экономической устойчивости в области энергосбережения и эффективного управления водными ресурсами	1088
Бегмуллаев Отабек Ирисалиевич, Ешмирзаев Содикжон Еркинбой угли, Кохарова Далира Рустам кизи	
Kimyo sanoati korxonalarida investitsion loyihalarni boshqarish orqali raqobatbardoshlikni oshirish	1095
Sabirov Oybek Shavkatbekovich	
Зеленая экономика и устойчивое развитие: экономический взгляд.....	1100
Акбаралиева Сугдиёна Улугбек кизи, Ахмедиева А.Т.	
Raqamli iqtisodiyot orqali investitsiyalarni jalb qilish va O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirish istiqbollari.....	1105
Norpo'latov Azizbek Baxtiyor o'g'li	
Инновационные факторы развития аграрного производства региона.....	1109
Сирожиiddinov Икромиддин Кутбиддинович	
Анализ развития зеленой экономики в глобальном контексте и в Республике Узбекистан.....	1114
Хусаинов Равшан Рахимович	
Marketing jarayonlarida emotsional intellektning roli va uning neyromarketing strategiyalari samaradorligiga ta'siri	1120
Pulatova Nigoraxon Nurullaevna	
O'zbekiston hududlarida aholi bandligi tahlili (2020–2024-yillar).....	1124
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Barqaror qishloq xo'jaligida yashil logistika (Green Logistics) mexanizmlarini joriy etish.....	1128
Abdirashidov Temurbek Abdirashid o'g'li	
Innovatsion iqtisodiyotda karshering xizmatlarining nazariy asoslari.....	1134
Haydarov Jahongir Aktamovich	
Mintaqada mehmonxona xo'jaligida investitsiya samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar	1139
Jasur Berdiyev	
Turizm xizmatlari samaradorligini oshirish metodologiyasini rivojlantirish	1143
Toshev Nurbek Janon o'g'li	
Iqtisodiy barqarorlikka erishishda quyosh panellarining roli	1147
Qodirov Bahodirjon Tursunovich	
Milliy malaka tizimining yagona raqamli platformasi: nazariy va amaliy jihatlar.....	1152
Qurbanova Muazzam Fazliddinovna, Egamkulov Aziz Abdurasulovich	
Surxondaryo viloyatida meva-sabzavot mahsulotlari ishlab chiqarish jarayonlarini ARIMA modeli orqali ekonometrik modellash tirish	1156
Jo'rayev Olim Albayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruv mohiyatini aniqlashning ilmiy yondashuvlari.....	1163
Temirov Abdulaziz Alimjanovich	
Asosiy vositalarni hisobga olish va ularni audit qilish masalalari: nazariy va amaliy yondashuvlar	1168
Diyorbek Mamarasulov Alijon o'g'li	
Анализ и постановка выбора путей подготовки и принятия решений для разработки и внедрения методических подходов к постановке управленческого анализа.....	1173
Минутдинова Лилия Тагировна	
Aksiyadorlik jamiyatining aksiyadorlar bilan o'zaro hamkorlik shakllari va tamoyillari tasnifi.....	1180
Sangilova Aziza Baxtiyarovna, Samariddin Elmirzayev	

AKSIYADORLIK JAMIYATINING AKSIYADORLAR BILAN O'ZARO HAMKORLIK SHAKLLARI VA TAMOIYILLARI TASNIFI

Sangilova Aziza Baxtiyarovna

Bank moliya akademiyasi

Mustaqil izlanuvchi

Email: sangilova.sama@gmail.com

Ilmiy rahbar:

Samariddin Elmirzayev

iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Annotatsiya: Aksiyadorlar bilan munosabatlar korporativ boshqaruvda muhim ahamiyat kasb etib, kompaniya samaradorligi va barqarorligini ta'minlaydi. Ular huquqiy, iqtisodiy va institutsional aloqalar tizimi sifatida investor ishonchini oshiradi. Maqolada aksiyadorlarning huquqlari, boshqaruvdagi ishtiroki va raqamli vositalar yordamida aloqalarni mustahkamlash tendensiyalari o'rganiladi. Tadqiqotning yangiligi raqamli vositalar orqali aksiyadorlar bilan aloqalarni tahlil qilishga qaratilgani bilan izohlanadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, aksiyadorlar bilan aloqalarni kuchaytirish kompaniya obro'sini va investorlar ishonchini oshiradi hamda samarali boshqaruvni ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: aksiyadorlar bilan munosabatlar, korporativ boshqaruv, aksiyador huquqlari, minoritar aksiyadorlar, shaffoflik, aksiyadorlik jamiyatlari faoliyati, raqamli vositalar.

Abstract: Relations with shareholders play a crucial role in corporate governance, ensuring the company's efficiency and sustainability. They function as a system of legal, economic, and institutional connections that strengthen investor trust. The article examines shareholder rights, their participation in management, and the trends of strengthening communication with shareholders through digital tools. The novelty of the research lies in analyzing shareholder relations through digital instruments. The findings demonstrate that improving these relations enhances the company's reputation, strengthens investor confidence, and ensures effective management.

Key words: shareholder relations, corporate governance, shareholder rights, minority shareholders, transparency, joint-stock companies' activities, digital tools.

Аннотация: Взаимоотношения с акционерами имеют важное значение в корпоративном управлении, обеспечивая эффективность и устойчивость деятельности компании. Они выступают как система правовых, экономических и институциональных связей, укрепляющая доверие инвесторов. В статье рассматриваются права акционеров, их участие в управлении и тенденции укрепления взаимодействия с акционерами с помощью цифровых инструментов. Новизна исследования заключается в анализе взаимодействия с акционерами через цифровые инструменты. Результаты показывают, что укрепление этих связей повышает репутацию компании, доверие инвесторов и обеспечивает эффективное управление.

Ключевые слова: взаимоотношения с акционерами, корпоративное управление, права акционеров, миноритарные акционеры, прозрачность, деятельность акционерных обществ, цифровые инструменты.

KIRISH

Hozirgi zamonaviy korporativ nazariyada korporativ munosabatlar aksiyadorlar bilan jamiyat boshqaruv organlari o'rtasidagi murakkab institutsional, huquqiy va iqtisodiy aloqalar tizimi sifatida qaraladi. Bu munosabatlar korporativ boshqaruvning asosini tashkil etib, jamiyatning samarali faoliyat yuritishi, biznes barqarorligi hamda investorlar va jamoatchilikning ishonchiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatadi. Aksiyadorlar bilan o'zaro munosabatlar korporativ boshqaruvning samaradorligi va kompaniyaning barqaror faoliyatida muhim ahamiyat

kasb etadi. Hozirgi zamonaviy korporativ nazariyada ushbu munosabatlar murakkab institutsional, huquqiy va iqtisodiy aloqalar tizimi sifatida qaraladi. Aksiyadorlar va kompaniya boshqaruvi o'rtasidagi aloqalar jamiyatning ishlash samaradorligini belgilab beradi hamda investorlar va jamoatchilikning ishonchini oshiradi. Ushbu maqolada aksiyadorlar bilan boshqaruv o'rtasidagi aloqalar, tamoyillar va ularning zamonaviy korporatsiyalar faoliyatidagi o'rni tahlil qilinadi [5].

Maqolada aksiyadorlarning mulk huquqi, vakillik va boshqaruvda ishtirok etish kabi asosiy tushunchalar muhokama qilinadi. Aksiyadorlarning kompaniya boshqaruvida ishtirok etish darajasi ularning huquqiy asosda qatnashishi, umumiy yig'ilishlarda ovoz berishi, dividend olish hamda boshqaruv qarorlariga ta'sir ko'rsatish imkoniyatlari bilan belgilanadi. Aksiyadorlar bilan munosabatlarni boshqarishda shaffoflik, huquqlarni himoya qilish va axborot oshkoraligi kabi tamoyillar markaziy o'rin tutadi. Ayniqsa, aksiyadorlik jamiyatlarida raqamli vositalar yordamida masofaviy ishtirok imkoniyatlarining kengayishi yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda.

Ayni paytda, O'zbekistonda aksiyadorlik jamiyatlarining soni ortib borayotgan bo'lsa-da, ularda aksiyadorlar bilan moliyaviy munosabatlarni shakllantirish bo'yicha yagona yondashuv, standartlar va nazariy asoslar yetarlicha rivojlanmagan. Jumladan, dividend siyosatining barqarorligi va minoritar aksiyadorlar huquqlarining amalda ta'minlanishi yetarli emasligi kabi muammolar mavjud. Shu sababli, maqola aksiyadorlik jamiyatlari o'rtasidagi huquqiy, iqtisodiy va tashkiliy munosabatlarni tahlil qilishni maqsad qiladi. Tadqiqot metodologiyasi sifatida mavjud ilmiy adabiyotlar asosida nazariy tahlil o'tkazilib, O'zbekistondagi korporativ boshqaruv amaliyotlari o'rganiladi. Tadqiqotda aksiyadorlik jamiyatlari bilan aloqalar, aksiyadorlarning ishtiroki va ularning kompaniya faoliyatiga ta'siri, shuningdek, yangi texnologiyalar yordamida masofaviy ishtirok imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Ushbu metodologiya kompaniyalar faoliyatida aksiyadorlarning o'rnini va boshqaruvdagi ta'sirini aniqlashga qaratilgan.

Maqolada kutilayotgan natijalar aksiyadorlarning boshqaruvdagi ishtirokini kuchaytirish va ularning huquqlarini himoya qilish zarurligini ta'kidlaydi. Bu esa kompaniya faoliyatining barqarorligini oshirish, investorlar ishonchini mustahkamlash va samarali boshqaruvni ta'minlashga yordam beradi. Tadqiqot natijalari, shuningdek, aksiyadorlar bilan munosabatlarni rivojlantirishda davlat organlari, kompaniyalar va investorlar uchun muhim tavsiyalarni taqdim etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

M.A. Rojkova ta'rifiga ko'ra, korporativ munosabatlar bu "korporatsiya ishtirokchilari bilan uning boshqaruv apparati o'rtasida shakllanadigan subyektlararo huquqiy munosabatlar"dir [1]. Ushbu ta'rif korporativ munosabatlarning yuridik tabiatini, ya'ni aksiyadorlarning (jismoniy yoki yuridik shaxslar sifatida) huquq va majburiyatlarini amalga oshirish mexanizmlarini ochib beradi. Bu huquqlar, jumladan, umumiy yig'ilishlarda ishtirok etish, ovoz berish, dividend olish hamda boshqaruv qarorlariga nisbatan shikoyat qilish kabi shakllarda namoyon bo'ladi.

A.I. Kaminka esa aksiyadorlik jamiyatini "bir xil hissalar orqali kapital tashkil etgan shaxslarning korporativ uyushmasi bo'lib, unda ular boshqaruvchi sifatida ishtirok etadilar" deb ta'riflaydi [2]. Bu ta'rif korporativ munosabatlarda ishtirokni nafaqat mulk huquqi nuqtayi nazaridan, balki boshqaruvda bevosita ishtirok etish mexanizmi sifatida ham ko'rsatadi.

Aksiyadorlar bilan jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlar quyidagi asosiy tushunchalar uyg'unligiga tayanadi:

- mulk huquqi (aksiya egaligi);
- vakillik (aksiyador manfaatlarini boshqaruv organlarida ifoda etish);
- boshqaruvda ishtirok (umumiy yig'ilishlar orqali boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ishtirok etish).

Bu munosabatlarning xususiyati mamlakatda qabul qilingan korporativ boshqaruv modeliga qarab o'zgarishi mumkin. Anglo-amerikan huquqiy va iqtisodiy an'anasida kontrakt asosidagi model (contractarian model) ustuvor hisoblanadi. Bu modelda aksiyadorlar va korporatsiya o'rtasidagi munosabatlar shartnomaviy kelishuvlar orqali shakllanadi. Ya'ni korporatsiya bu aksiyadorlar, menejerlar, ishchilar, ta'minotchilar va investorlar kabi turli manfaatdor tomonlar o'rtasidagi shartnomalar majmuasi sifatida qaraladi. Bu yerda korporativ huquqning vazifasi barcha taraflar uchun minimal kafolatlarni ta'minlash bo'lib, shu orqali korporativ shartnomalarning adolatli va samarali amal qilishi kafolatlanadi. Kontrakt modeli tomonlar erki va boshqaruv avtonomiyasiga asoslanadi. U AQSh va Buyuk Britaniyada keng tarqalgan bo'lib, asosiy e'tiborni mulk huquqlarini himoya qilish, moliyaviy hisobot shaffofligi va menejment faoliyati ustidan bozor nazoratiga qaratadi [3].

Aksiyadorlik jamiyatlari bilan aksiyadorlar o'rtasidagi moliyaviy munosabatlar nafaqat huquqiy doiradagi aloqalarni, balki tashkiliy va kommunikatsion jarayonlarni ham o'z ichiga oladi. Bunday munosabatlarning shakllanishi, avvalo, aksiyadorlarning korporativ boshqaruvda bevosita yoki bilvosita ishtirok etish darajasi bilan belgilanadi (1-rasm).

1-rasm. Aksiyadorlar bilan aloqa kanallari

Shuningdek, zamonaviy korporatsiyalarda investorlar bilan aloqalarni yo'lga qo'yish va rivojlantirish, ya'ni IR (Investor Relations) siyosati tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Yirik va o'rta kompaniyalar o'zlarining IR bo'limlarini tashkil etib, bu yo'nalishda ixtisoslashgan menejerlar yoki mas'ul guruhlar orqali aksiyadorlar, ayniqsa institutsional investorlar bilan tizimli va strategik muloqotni ta'minlamoqda. Bu muloqot shakllari turli kanallar orqali, jumladan korporativ veb-saytlar, maxsus IR portallari, hisobotlar, matbuot anjumanlari, videokonferensiyalar, ijtimoiy tarmoqlar va maxsus investorlar uchun tashkil etilgan "Ochiq eshiklar kuni" orqali amalga oshirilmoqda [4].

IR siyosatining takomillashuvi aksiyadorlarning kompaniya faoliyatidagi ishtirokini faollashtiradi, ular bilan ikki tomonlama aloqa o'rnatilishini ta'minlaydi va shu orqali boshqaruv qarorlariga nisbatan ishonch darajasini oshiradi [6]. Ayni paytda kompaniya imidji, sarmoyadorlar oldidagi obro'si va raqobatbardoshligi ham ushbu siyosatning sifatiga bevosita bog'liqlidir.

Aksiyadorlik jamiyatlarida o'zaro hamkorlik shakllari huquqiy, tashkiliy va texnologik jihatdan boyib bormoqda. An'anaviy umumiy yig'ilish va ovoz berish shakllari bilan bir qatorda, yangi vositalar — masofaviy yig'ilishlar, elektron hujjatlar aylanishi va virtual ishtirok imkoniyatlari ham joriy etilmoqda. Bu esa aksiyadorlar, ayniqsa geografik jihatdan uzoq joylashganlar uchun kompaniya faoliyatida ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda aksiyadorlik jamiyatlaridagi aksiyadorlar bilan o'zaro munosabatlarni tahlil qilish uchun huquqiy va iqtisodiy nuqtayi nazardan yondashuv qo'llaniladi. Tadqiqotda korporativ boshqaruv modeli, shuningdek, aksiyadorlar o'rtasidagi aloqalar va ularning jamiyat boshqaruvidagi roli o'rganiladi. Asosan, aksiyadorlarning huquqlari, boshqaruvda ishtiroki va ularga ta'sir etuvchi tashkiliy hamda huquqiy omillar ko'rib chiqiladi. Bunda iqtisodiy va huquqiy tamoyillar, shuningdek, kompaniya boshqaruvining asosiy tamoyillari, jumladan shaffoflik, aksiyador huquqlarini himoya qilish va axborot oshkoraligi tadqiqotga asos sifatida olinadi.

Metodologiya doirasida dastlab aksiyadorlar bilan korporatsiya o'rtasidagi o'zaro aloqalar mavjud huquqiy asosda aniqlanadi va ularning boshqaruvga ta'siri baholanadi. Tadqiqotda kompaniya faoliyati hamda moliyaviy ko'rsatkichlaridan kelib chiqadigan ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish orqali jamiyat boshqaruvidagi aksiyadorlarning o'rni aniqlanadi. Shu bilan birga, zamonaviy korporativ boshqaruv tamoyillarini o'zida aks ettirgan holda aksiyadorlar va boshqaruv organlari o'rtasidagi muloqot shakllari va ularning samaradorligi ham baholanadi.

Bundan tashqari, yuqori darajadagi institutsional va tashkiliy qarorlar, shuningdek, yangi texnologiyalar orqali masofaviy ishtirokning kengaytirilishi ham tadqiqotning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Tadqiqotning maqsadi korporativ boshqaruvda aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish va ular bilan ochiq, samarali aloqalarni o'rnatishning muhimligini ko'rsatishdan iboratdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Aksiyadorlar bilan interaktiv, ochiq va samarali muloqot zamonaviy korporativ boshqaruvning ajralmas qismidir. Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlar o'rtasidagi munosabatlar nafaqat tashkiliy va huquqiy asosga, balki muayyan prinsiplar tizimiga tayangan holda shakllanadi. Ushbu prinsiplar zamonaviy korporativ boshqaruvning ajralmas elementi bo'lib, aksiyadorlarning manfaatlarini teng va adolatli tarzda ta'minlashga xizmat qiladi.

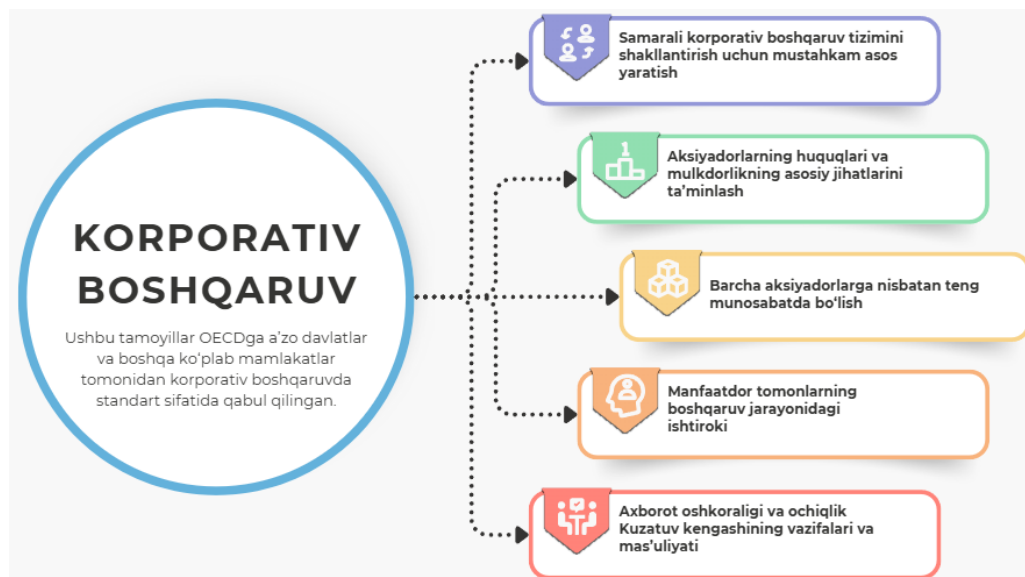
Birinchi navbatda, shaffoflik prinsipi alohida ahamiyat kasb etadi. Bu prinsipga ko'ra, aksiyadorlik jamiyati o'z faoliyati, moliyaviy ko'rsatkichlari, strategik rejalar va korporativ qarorlar haqida doimiy va to'liq axborot berishi kerak. Axborotlar faqat yirik aksiyadorlarga emas, balki minoritar investorlar uchun ham ochiq bo'lishi lozim.

Ikkinchi muhim prinsip – aksiyadorlar huquqlarini himoya qilishdir. Har bir aksiyador, ulushi miqdoridan qat'i nazar, o'z mulkiy manfaatlarini himoya qilish, ovoz berish, dividend olish va kompaniya faoliyati haqida ma'lumot so'rash kabi asosiy huquqlarga ega. Ushbu huquqlarning amalda kafolatlanishi aksiyadorlar ishonchini oshiradi va ularni faol hamda samarali ishtirokchi sifatida kompaniya boshqaruvida qatnashish imkoniga ega qiladi.

Yana bir prinsip – korporativ tadbirlarda ixtiyoriy va teng asosda ishtirok etishdir. Har bir aksiyadorga umumiy yig'ilishlar, ovoz berish jarayonlari, maxsus sessiyalar va boshqa muhim tadbirlarda qatnashish imkoniyati taqdim etilishi kerak. Bu jarayonlar imkon qadar demokratik va ochiq tarzda tashkil etilishi, raqamli vositalar orqali masofaviy ishtirok etish imkoniyatlari kengaytirilishi dolzarbdur.

Ushbu prinsiplarga asoslangan faoliyat aksiyadorlik jamiyatining ichki madaniyatini, boshqaruv sifatini va sarmoyaviy jozibadorligini belgilovchi muhim omil sifatida xizmat qiladi. Shu orqali nafaqat individual kompaniyalar, balki butun kapital bozorining barqarorligi va ishonchligi ta'minlanadi.

OECDning yangilangan hujjatlarida korporativ boshqaruv sohasida davlat nazorati tizimining ahamiyati alohida ta'kidlanib, kuzatuv kengashlarining barcha manfaatdor tomonlar oldidagi javobgarligi oshirilishi lozimligi qayd etilgan (2-rasm).

2-rasm. Korporativ boshqaruvning zamonaviy modelini ifodalovchi asosiy tamoyillar¹

Rasmda keltirilgan ma'lumotlarni quyidagicha asoslash mumkin:

Samarali korporativ boshqaruv tizimini shakllantirish uchun mustahkam asos yaratish. Bu tamoyil davlat organlariga qaratilgan bo'lib, ular korporativ boshqaruvning rivojlanishiga qulay huquqiy va institutsional muhit yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu, avvalo, samarali huquqiy tizim va nazorat amaliyotini nazarda tutadi.

Aksiyadorlarning huquqlari va mulkdorlikning asosiy jihatlarini ta'minlash. Korporativ boshqaruv tizimi aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilishi va ularning amalga oshirilishini yengillashtirishi kerak. Shuningdek, aksiyadorlar huquqlari buzilganda rahbariyat yoki kuzatuv kengashi a'zolariga nisbatan sud yoki ma'muriy jarayonlarni boshlash huquqiga ega bo'lishlari lozim.

Barcha aksiyadorlarga nisbatan teng munosabatda bo'lish. Korporativ boshqaruv tizimi barcha aksiyadorlarga, jumladan kichik va xorijiy investorlarga teng munosabatda bo'lishi va ularning huquqlarini

¹ Muallif tomonidan OECD hujjatlari asosida ishlab chiqilgan

samarali himoya qilishi kerak. Umumiy yig'ilishlarni tashkil etish jarayonlari ortiqcha murakkab bo'lmashligi yoki moliyaviy jihatdan qimmatga tushmasligi lozim. Shirkat rahbarlari va kuzatuv kengashi a'zolari korporatsiya bilan bog'liq bitimlardagi shaxsiy manfaatlar haqida ma'lumot berishlari shart.

Manfaatdor tomonlarning boshqaruv jarayonidagi ishtiroki. Korporativ boshqaruv tizimi qonun yoki kelishuv asosida belgilangan manfaatdor tomonlarning huquqlarini e'tirof etishi va ular bilan hamkorlikni rag'batlantirishi lozim. Bu ishtirok darajasi mamlakat qonunchiligi, an'analari yoki shirkatning o'ziga xos xususiyatlariga qarab farq qilishi mumkin. Bunday hamkorlik shakllariga xodimlarni kuzatuv kengashida vakil sifatida jalb etish, ularni aksiyalar bilan ta'minlash, daromadni taqsimlash tizimlari yoki muhim qarorlarni qabul qilishda xodimlarning fikrini inobatga olish kabi mexanizmlar kiradi. Manfaatdor shaxslar kerakli axborotga ega bo'lish huquqiga ega bo'lishlari zarur.

Axborot oshkoraligi va ochiqlik. Korporativ boshqaruv tizimi kompaniya faoliyatining barcha muhim yo'nalishlari, moliyaviy holati, faoliyat natijalari, mulkdorlik va boshqaruv tuzilmasi haqida o'z vaqtida va ishonchli axborot berilishini ta'minlashi kerak. Ochiqlik bozor nazorati va aksiyadorlarning ovoz berish huquqini amalga oshirishda asosiy omil hisoblanadi.

Kuzatuv kengashining vazifalari va mas'uliyati. Korporativ boshqaruv tizimi kompaniya uchun strategik yo'nalishni belgilashi, menejment ustidan samarali nazoratni amalga oshirishi va kuzatuv kengashining aksiyadorlar hamda kompaniya oldidagi javobgarligini ta'minlashi lozim. Kuzatuv kengashi faoliyatida ochiqlik va hisobdorlik muhim o'rin tutadi.

Ushbu tamoyillar OECDga a'zo davlatlar va boshqa ko'plab mamlakatlar tomonidan korporativ boshqaruvda standart sifatida qabul qilingan. Ular Moliyaviy barqarorlik forumi va Jahon banki tomonidan rivojlanayotgan bozorlar uchun tavsiya etiladigan 12 ta asosiy xalqaro standartlardan biri sifatida tan olingan. Xalqaro korporativ boshqaruv tarmog'i (ICGN) bu tamoyillarni butun dunyodagi kompaniyalar va investorlar uchun eng kam talab etiladigan standartlar deb baholab, o'z izoh va tavsiyalarini taqdim etadi. Yevropa aksiyadorlari uyushmalari konfederatsiyasi esa ushbu tamoyillar asosida "Korporativ boshqaruvning asosiy prinsiplar" nomli ko'rsatmalarini ishlab chiqqan².

OECD tomonidan belgilangan korporativ boshqaruvning asosiy tamoyillarida aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish va ularning manfaatlarini inobatga olish muhim vazifalardan biri sifatida ta'kidlangan. Ushbu yondashuv, ayniqsa, minoritar aksiyadorlar, ya'ni kompaniya ustav kapitalida nisbatan kichik ulushga ega bo'lgan investorlar huquqlari va imkoniyatlarini ta'minlash nuqtayi nazaridan dolzarb hisoblanadi. Rivojlangan davlatlardagi xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, minoritarlar faol ishtirokchiga aylana boshlagan sari korporativ boshqaruvning sifat ko'rsatkichlari ham yaxshilanmoqda.

Korporativ boshqaruv nazariyasi nuqtayi nazaridan, minoritar aksiyadorlar mulk tuzilmasining ajralmas qismi hisoblanadi. Mulkchilik va boshqaruv funksiyalarining ajralishi korporativ munosabatlarda ma'lum risklar kelib chiqishiga sabab bo'ladi. Bunday sharoitda eng zaif qatlam aynan minoritar aksiyadorlar bo'lib, ularning ta'sir ko'rsatish imkoniyatlari cheklangan bo'ladi. Boshqa bir nazariy yondashuvga ko'ra esa barcha ishtirokchilar, jumladan minoritarlarning manfaatlarini hisobga olish boshqaruv qarorlarining muhim sharti sifatida qaraladi.

Hozirgi tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, minoritar aksiyadorlar huquqlarining samarali himoya qilinishi kompaniyaning investitsiyaviy jozibadorligini oshiradi, korporativ madaniyatni yaxshilaydi va barqaror rivojlanishga xizmat qiladi. Shu tariqa, minoritarlar endi faqat kuzatuvchi emas, balki korporativ boshqaruvning faol ishtirokchilari sifatida qaralmoqda.

Dunyo tajribasi minoritar aksiyadorlarning ta'sirini kuchaytirishga qaratilgan turli instrumentlar mavjudligini tasdiqlaydi. Rivojlangan mamlakatlarda quyidagi huquqlar kafolatlangan:

- navbatdan tashqari umumiy yig'ilish o'tkazish;
- kuzatuv kengashiga nomzod ko'rsatish;
- kompaniya faoliyati to'g'risida to'liq va o'z vaqtida axborot olish;
- boshqaruv organlari qarorlariga nisbatan da'vo qilish huquqi.

Shuningdek, institutsional darajada minoritar manfaatlarini himoya qilish bo'yicha qo'mitalar tuzish, kulyumativ ovoz berish tizimini joriy etish, aloqador shaxslar bilan tuzilgan shartnomalarni tanqidiy ko'rib chiqish kabi vositalar ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, AQSh va Buyuk Britaniyada axborot oshkoraligi qat'iy qoidalar bilan tartibga solinadi va huquqbuzarlarga nisbatan qattiq sanksiyalar qo'llanadi. Bu esa minoritalarga nisbatan ishonchni mustahkamlaydi va ularning korporativ hayotda faol ishtirok etishini rag'batlantiradi.

Osiyo va Sharqiy Yevropa davlatlarida ham so'nggi yillarda minoritar investorlarning huquqlarini himoya qilishni kuchaytirishga qaratilgan qonunchilik islohotlari amalga oshirilmoqda. Ularda majburiy axborot oshkor etish, sud himoyasi va kompaniya rahbariyatining mas'uliyatini oshirish kabi chora-tadbirlar ko'rilmogda.

2 G20/OECD Principles of Corporate Governance. OECD Publishing, Paris, 2023. 68 p. DOI: 10.1787/14e6b074-en Financial Stability Board. Key Standards for Sound Financial Systems [Elektron resurs]. – Rejim dostupa: <https://www.fsb.org/>. – Data obrashcheniya: 08.08.2025. World Bank. Corporate Governance – Reports on the

Minoritar aksiyadorlarning huquqiy himoyasi korporativ boshqaruvda manfaatlar muvozanatini saqlashda hal qiluvchi o'rin tutadi. Aksariyat mamlakatlar qonunchiligida quyidagi asosiy huquqlar mustahkamlangan:

- kompaniya faoliyati bo'yicha ishonchli va to'liq ma'lumot olish;
- umumiy yig'ilishlarda ovoz berish orqali faol ishtirok etish;
- noqonuniy yoki tartibga zid qarorlarni sudga bekor qilish;
- aksiyalarni adolatli bahoda sotish kafolati.

Xususan, kompaniya qayta tashkil etilganda, aksiyalar yirik paketlarga sotilganda yoki qo'shilish jarayonlarida aksiyadorlarning iqtisodiy manfaatlarini himoya qilish maqsadida mustaqil baholash va audit orqali aksiyalar narxini aniqlash mexanizmlari joriy etiladi.

Sud orqali himoya mexanizmlari ham muhim ahamiyatga ega. Ayrim yurisdiksiyalarda minoritar aksiyadorlarga guruh da'vosi (class action) shaklida jamoaviy ravishda o'z manfaatlarini himoya qilish huquqi berilgan, bu esa ularning ta'sirini yanada kuchaytiradi.

Shuningdek, minoritar aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish nafaqat kompaniyaning yuridik majburiyati, balki korporativ boshqaruvning barqarorligi va axloqiy standartlariga rioya etishning ajralmas qismi hisoblanadi. Aksiyadorlarning ulushidan qat'i nazar, barcha ishtirokchilar o'rtasida ochiq va adolatli munosabatlarni ta'minlash ishonchni mustahkamlaydi, korporativ nizolar xavfini kamaytiradi va mamlakatning investitsion muhitini yaxshilaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, korporativ boshqaruv tamoyillari kompaniyalarda ochiqlik, hisobdorlik va tenglikka asoslangan boshqaruv tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida aksiyadorlik jamiyatlarida ishtirokchilarning o'zaro munosabatlarini mustahkamlashga yordam beradi. Ayniqsa, minoritar aksiyadorlarning huquqlarini tan olish va himoya qilish orqali ularning boshqaruvdagi ishtiroki kuchayadi, bu esa korporativ nizolarni kamaytirib, kompaniyalar faoliyatining barqarorligini ta'minlaydi. Natijada, minoritar investorlarning manfaatlarini inobatga olgan korporativ boshqaruv modeli zamonaviy iqtisodiy muhitda muhim barqarorlik va ishonch omiliga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. M.A. Rojkova, "Korporativnye otnosheniya i voznikayushchie iz nikh pravootnosheniya," Pravo i ekonomika, 2020, p. 235.
2. A.I. Kaminka, Ocherki torgovogo prava. Tom I, St. Petersburg: Tipografiya M. Merkusheva, 1912, p. 112.
3. H. Hansmann and R. Kraakman, "The End of History for Corporate Law," Georgetown Law Journal, vol. 89, no. 2, pp. 439–468, 2001.
4. G20/OECD, Principles of Corporate Governance, OECD Publishing, Paris, 2023, 68 p., doi: 10.1787/14e6b074-en.
5. Financial Stability Board, Key Standards for Sound Financial Systems, <https://www.fsb.org/>, Aug. 8, 2025.
6. World Bank, Corporate Governance – Reports on the, <https://www.worldbank.org>
7. OECD, Rivojlanayotgan bozorlar va rivojlanayotgan mamlakatlarga mahalliy kapital bozorlarini rivojlantirishda ko'maklashish, OECD Siyosiy Hujjatlari, no. 24, Paris: OECD Publishing, 2025.
8. OECD, O'zbekistonning "yashil" o'tish jarayonini moliyalash, Paris: OECD Publishing, 2023.
9. U.S. Department of State, Investitsiya muhiti haqida hisobot: O'zbekiston, Washington, DC: U.S. Department of State, 2024.
10. Inovatus, "O'zbekiston kapital bozoridagi muammo va islohotlar," European Journal of Business & Social Sciences, Inovatus.es, 2025.
11. Research Parks, "O'zbekistonda kapital bozorini rivojlantirish masalalari," International Journal of Economic, Finance and Social Development, Research Parks, 2024.
12. S.B. Avci, "Nima uchun kompaniyalar IPO va xususiy joylashtirishni amalga oshiradi: Turkiya tajribasi," SSRN Electronic Journal, 2024. [Online]. Available: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4803131
13. G. Küçükkocaoğlu, "Turkiyada IPO usullari va ularning taqqoslanishi," ResearchGate. [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/5178181_Underpricing_in_Turkey_Comparison_of_the_IPO_Method
14. M. Abdullina, K. Mendygaliyev, "Chegaraviy bo'zorga yuqori va past chastotali likvidlikni o'lchash: Qozog'iston misoli," Nazarbayev Universiteti Repozitariysi, 2023. [Online]. Available: <https://nur.nu.edu.kz/items/ce3b4e9a-8dc6-42dd-8be6-bc8231368fce>
15. M. Nurpeissova, G. Saimagambetova, A. Omarova, et al., "Kapital bozorining (moliyaviy instrumentlar) iqtisodiy o'sishga ta'siri: Qozog'iston va MDH mamlakatlari misoli," Economics and Industrial Engineering Research (EIER), 2024. [Online]. Available: <https://economicsrs.com/index.php/eier/article/view/478>
16. A.M. Khidirnazarov, "O'zbekiston fond bozorini jahon bozorlariga integratsiya qilish modellari," American Journal of Economics and Business Management (AJEBM), 2024. [Online]. Available: <https://www.globalresearchnetwork.us/index.php/ajebm/article/view/3902>
17. B. Tanyeri, "Turkiyada IPO jarayonlari va qonunchilik islohotlari," Emerging Markets Review / Borsa Istanbul Review, 2022. [Online]. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214845021000570>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>